

ЛОТРЕАМОН

„ПЕСНИТЕ НА МАЛДОРОР“

Превод от френски: Стефан Гечев, 1987

chitanka.info

Сключих договор с проституцията, за да посея вражда в семействата. Спомням си нощта, която предхождаше тази опасна връзка. Видях пред себе си един гроб. Чух как една светулка, голяма колкото къща, ми каза: „Ще ти посветя. Прочети надписа. Тази висша заповед не идва от мене.“ Широка кървавочервена светлина, при вида на която челюстите ми затракаха, а ръцете ми се отпуснаха неподвижни, се разля във въздуха чак до хоризонта. Облегнах се на една порутена стена, защото щях да падна, и прочетох: „Тук почива един юноша, който умря от охтика; вие знаете защо. Не се молете за него.“ Може би малцина биха проявили смелост, подобна на моята. Между това една красива гола жена дойде и легна в краката ми. Аз ѝ казах с тъжно лице: „Можеш да станеш.“ Подадох ѝ ръка, подобна на тази, с която братоубиец удушва сестра си. Светулката към мене: „Слушай, вземи камък и я убий.“ — „Защо?“ — попитах аз. Тя отвърна: „Внимавай много. Ти си слаб, защото аз съм по-силна. Тази тука се нарича *Проституция*“. Със сълзи в очите и ярост в сърцето усетих как в мене се надига непозната сила. Взех един огромен камък, след дълги усилия едва успях да го вдигна до височината на гърдите си; след това го сложих на рамо. Изкачих се на върха на една планина, оттам смазах светулката. Главата ѝ се заби в земята на дълбочина колкото човешки бой. Камъкът подскочи на височина колкото шест черкви. Той падна в едно езеро, водите на което се снишиха за миг, завъртяха се и образуваха огромен обърнат конус; после повърхността се успокои. Кървавочервената светлина беше угаснала. „Ах! Ах! — извика голата красавица. — Какво направи?“ Аз към нея: „Предпочетох тебе пред светулката, защото съчувствам на нещастните. Не си виновна ти, че те е създала вечната справедливост.“ Тя към мене: „Един ден хората ще ме оправдаят. Няма да ти говоря повече. Пусни ме да си ида, за да скрия в дъното на морето безкрайната си печал. Само ти и отвратителните чудовища, които гъмжат в онези черни бездни, не ме презирате. Ти си добър. Сбогувам се с тебе, ти, който ме обикна!“ Аз към нея: „Сбогом и пак сбогом! Ще те обичам винаги... От днес се отказвам от добродетелта.“ Ето защо, о, народи, като слушате как зимният вятър стене над морето и по бреговете или над големите градове, които отдавна носят жалейка за мене, или над

студените полярни области, кажете: „Не Божият дух минава над нас, а острата въздишка на проституцията, слята с тежките стенания на монтевидееца.“ Деца, това ви го казвам аз. И така, изпълнени със състрадание, коленичете; и нека хората, по-многобройни от въшките, да изричат дълги молитви.

В последния ми час (пиша това на смъртното си легло) няма да ме видите ограден от свещеници. Искам да умра люлян от вълните на бурното море или прав на върха на планината... с очи, вдигнати нагоре. Не: знам, че унищожението ми ще бъде пълно... А не мога да се надявам и на милосърдие. Кой отваря вратата на смъртната ми стая? Бях наредил да не влиза никой. Който и да сте, отдалечете се. Но ако ви се струва, че виждате някакъв признак на страдание или страх по моето лице на хиена (използвам това сравнение, макар че хиената е по-красива от мене и по-приятна за гледане), не се заблуждавайте, приближете се и погледнете. Намирате се в една зимна нощ, когато стихии се блъскат от всички страни, когато човекът трепери от страх, а юношата, ако е такъв, какъвто бях аз на младини, замисля престъпление срещу някой свой приятел. Нека вятърът, чието жалостно скимтене наскърбява човечеството, откак съществува вятър и човечество, ме вземе на скелета и крилете си няколко мига преди последната агония и ме понесе над света, който очаква с нетърпение смъртта ми. Аз пак ще се наслаждавам тайно на многобройните примери на човешката злоба (братът обича да наблюдава скрито деянията на братята си). Орелът, гарванът, безсмъртният пеликан, дивата патица, жеравът пътник, които лудуват и треперят от студ, ще ме видят как се нося при светлината на светкавиците — мене, ужасен и доволен призрак. Те няма да знаят какво означава това. А на земята усойницата, голямото око на жабата, тигърът, слонът и във водата китът, акулата, рибата-чук, безформеният скат и зъбът на полярния морж ще се питат — какво означава това нарушение на природния закон. Разтреперан, човекът ще долепи със стенание чело до земята. „Да, аз превишавам всички вас по вродена жестокост, която не беше по силите ми да унищожа. Тази ли е причината да се показвате пред мене в такава раболепна поза? Или защото ме виждате — непознато явление — как летя като страшна комета през окървавеното пространство? (Защото вали кървав дъжд от разширеното ми тяло, прилично сега на чер облак, който бурята гони пред себе си.) Не се бойте, деца, няма да

ви прокълна. Злото, което ми причинихте, е твърде голямо, твърде голямо е и злото, което аз ви причиних, за да мислим, че сме действали съзнателно. Вие вървахте по вашия път, аз по моя: и двата еднакви, и двата порочни. При тази общност на характерите ние бяхме предопределени да се срещнем. Последвалият сблъсък беше жесток и за двете страни.“ Тогава хората много бавно ще вдигнат глави, ще се окуражат и ще погледнат да видят този, който им говори така, проточили шии като охлюви. И изведнъж горещото им разстроено лице, изразяващо най-ужасни страсти, ще започне да се криви така, че ще уплаши дори вълците. Те ще скочат едновременно, като изхвърлени от огромна пружина. Какви проклетия! Какви прегракнали гласове! Те ме познаха! Ето че животните на земята се присъединяват към хората, започват да издават странните си крясъци. Омразата между тях е вече изчезнала: двете омрази са се обърнали срещу общия враг — срещу мене: нас винаги ни сближава общата цел. Ветрове, които ме носите, вдигнете ме по-високо: боя се от коварството им. Да, нека изчезнем полека-лека от погледа им; аз бях отново свидетел на тяхната ярост и съм извънредно доволен... Благодаря ти, птицо, че ме събуди с пляска на крилетите си — ти, на чийто нос има гребен във формата на подкова. И наистина забелязвам, за съжаление, че моята болест е била само временно неразположение, и с отвращение усещам как животът се връща в мене. Някои казват, че си била дошла да изсмучеш и малкото кръв, която все още се намира в тялото ми: защо това предположение не беше истина!

ИЗ ТРЕТА ПЕСЕН

Беше пролетен ден. Птиците чуруликаха и разливаха своите песни, а хората, отдадени на различни дейности, се къпеха в свежестта на умората. Всичко работеше според съдбата си — дърветата, планетите, акулите. Всички освен Твореца! Той лежеше проснат на пътя, в парцаливи одежди. Долната му устна висеше, зъбите му бяха немити, а прах се бе смесил с русите къдрици на косата му. Вцепенено от тежък сън, проснато на чакъла, тялото му правеше напразни усилия да се изправи. Силите го бяха напуснали и той лежеше там безсилен като земен червей, безчувствен като кората на дърво. Потоци вино бяха изпълнили вдлъбнатините, образувани от неравните повдигания на раменете му. Със свинско грухтене затыпяването го покриваше с

покровителствени криле и го поглеждаше любовно. Краката му с отпуснати мускули метяха земята като две слепи мачти. Кръв течеше от ноздрите му: при падането беше ударил лицето си в един стълб... Той беше пиян! Ужасно пиян! Пиян като дървеница, която е изсмукала през нощта три бъчви кръв! Той изпълваше ехото с несвързани думи, които няма да повторя тука: ако върховният пияница не се уважава, аз съм длъжен да уважавам хората. Знаехте ли, че Творецът... се напива! Милост за тези устни, осквернени от чашите на оргията! Таралежът, който минаваше оттам, заби бодлите си в гърба му и каза: „Така ти се пада! Слънцето е изминало едва половината път, работи, мързеливецо, вместо да ядеш чуждия хляб. Почакай, ще извикам корморана с извития клон.“ Зеленият кълвач и кукумявката, които минаваха оттам, забиха целите си човки в корема му и рекоха: „Така ти се пада. Какво правиш тука, легнал на земята? Да покажеш тази зловеща комедия на животните ли? Но нито къртицата, нито фламингото ще се решат да ти подражават, можеш да бъдеш уверен в това.“ Магарето, което минаваше оттам, го ритна в сляпото око и каза: „Получи си заслуженото. Какво ти бях сторил, та ми даде толкова дълги уши? Дори скакалецът ме презира.“ Жабокът, който минаваше оттам, го заплю с лигата си по челото и изквака: „Това ти се пада. Ако не ми беше направил очите толкова изпъкнали и ако не бях те намерил в състоянието, в което те виждам, щях да скрия целомъдрено красотата на тялото ти под дъжд от лютичета, незабравки и камелии, та да не те види никой.“ Лъвът, който минаваше оттам, наведе царственото си лице и каза: „Колкото до мене, аз го уважавам, въпреки че блясъкът му ни се струва помръквал в този момент. Вие, които се представяте за смелчаци, а всъщност сте подлеци, защото го нападнахте, когато спеше, щяхте ли да бъдете доволни, ако, поставени на неговото място, бихте били принудени да понасяте от страна на минавачите обидите, които не му спестихте?“ Човекът, който минаваше оттам, се спря пред неоченения Творец и под аплодисментите на срамната въшка и на усойницата три дни изпразваше червото си върху августейшето му лице. Горко на човека за тази обида; защото той не показва уважение към врага си, проснат в кал, смесена с кръв и вино, беззащитен, почти бездиханен!... Тогава царственият бог, събуден най-последно от всички тези долни оскърбления, се надигна едва-едва; олюлявайки се, отиде и седна на един камък, с ръце, увиснали като двата тестисула на

туберкулозен, и хвърли изцъклен поглед върху цялата природа, която му принадлежи. О, хора! Вие сте страшни деца; но моля ви се, нека пожалим това велико същество, което още не е престанало да смилва отвратителното питие и като нямаше достатъчно сили да стои изправено, падна тежко върху камъка, на който седна като уморен пътник. Обърнете внимание на просяка, който минава: той видя, че дервишът протяга изгладняла длан, и без да знае на кого дава милостиня, хвърли парче хляб в просещата ръка. Творецът му изрази благодарността си с кимване на глава. Ах, вие никога няма да узнаете колко трудно е понякога да държиш постоянно юздите на вселената! Случва се кръвта да нахлуе в главата, докато се мъчиш да измъкнеш от небитието някоя последна комета, населена с нова раса духове. Умът, объркан от край до край, се оттегля като победен и се моли да изпадне поне веднъж в заблудата, на която бяхме свидетели!

ИЗ ЧЕТВЪРТА ПЕСЕН

Древният храм на Дендера се намира на час и половина от левия бряг на Нил. Днес безброй армии оси са завзели улеите и корнизите му. Те летят около колоните като гъсти вълни на черни коси. Единствени обитатели на студените двери, те пазят входа на вестибюлите, като че имат наследствени права върху тях. Оприличавам металическото бръмчене на крилето им с непрестанното блъскане на ледени късове, захвърлени едни срещу други по време на размразяването на полярните морета. Но като наблюдавам държането на този, на когото провидението е дало трона на тази земя, трите перки на моята мъка издават силен трясък! Когато внезапно нощем се появи комета в някоя област на небето след осемдесетгодишно отсъствие, тя показва на земните обитатели и на щурците своята блестяща мъглива опашка. Естествено, тя няма съзнание за това дълго пътуване; с мене не е същото; облегал лакти на възглавницата, докато назъбените линии на безплоден и тъжен хоризонт се надигат мощно на фона на душата ми, аз потъвам в мечта за нечие съчувствие и се червя за човека! Обруленият от вятъра моряк, след като е изкарал нощното си дежурство, бърза да легне в хамака си. Защо това утешение не е дадено на мене? Мисълта, че съм изпаднал доброволно толкова ниско, колкото и подобните ми, а имам по-малко право от тях да изразявам оплаквания за нашата съдба, която остава прикована върху втвърдената

кора на една планета, и за същността на нашата извратена душа, тази мисъл се забива в мене като ковашки гвоздей. Виждали сме как огънят на газа гризу унищожава цели семейства; но агонията им е кратка, защото смъртта е почти мигновена сред развалините и отровните газове. А аз продължавам да съществувам като базалта! В средата, както и в началото на живота си ангелите приличат на себе си, а аз отдавна не си приличам! Човекът и аз, зазидани в границите на нашия ум, както често става с някой остров, ограден от коралови рифове, вместо да обединим силите си, за да се защитим срещу случайността и нещастieto, ние се разделяме, тръпнещи от омраза, и поемаме противоположни пътища, сякаш сме се наранили взаимно с острието на кинжал! Би казал човек, че единият от нас разбира презрението, което вдъхва у другия. Тласкани от подбудата за някакво доста относително достойнство, ние правим възможното да не въведем противника в заблуждение; всеки остава на своето и знае добре, че сключеният мир не може да бъде запазен. Е, добре, нека! Нека моята война срещу човека трае безкрайно дълго, щом всеки от нас вижда в другия образа на собственото си падение, щом и двамата сме смъртни врагове. Все едно дали ще изтръгна гибелна победа, или ще загина — борбата ще бъде красива: аз съм срещу човечеството. Няма да си служа с оръжия, направени от дърво или от желязо, ще отритна с крак пластове метал, извлечени от земята; мощната ангелска звучност на арфата ми ще се превърне под моите пръсти в ужасен талисман. Скрит зад множество засади, човекът, тази върховна маймуна, е пронизвал неведнъж гърдите ми с порфирено копие: войникът не показва раните си, колкото и славни да са те. Тази ужасна война ще покрие със страдания и двете страни: двама приятели, които упорито се стараят да се унищожат взаимно — каква трагедия!

ИЗ ПЪРВА ПОЕМА

Политическите вопли на този век са най-обикновени софизми.
Основните принципи не трябва да се оспорват.
Приемам Еврипид и Софокъл, но не приемам Есхил.
Не проявявайте липса на елементарно възпитание и лош вкус
спрямо твореца.
Откажете се от недоверието: ще ми направите удоволствие.
Няма два вида поезия, има само един.

Съществува едно немного мълчаливо съглашение между автор и читател, с което първият се обявява за болен и приема втория за болногледач. Поетът утешава човечеството! Тук ролите се обръщат произволно.

Не желая да бъда заклемен с названието „позьор“.

Аз няма да оставя мемоари.

Поезията не е буря, нито циклон. Тя е величествена плодоносна река.

Само като възприемаме нощта физически, успяваме да я възприемем морално. О, нощи на Йънг! Вие ми причинихте много главоболия!

Човек сънува само когато спи. Тъкмо затова думи като „сън“, „несъществуване на живота“, „временен земен живот“, може би предлогът или обърканият триножник са вмъкнали в душите ви тази лигава размекната поезия подобно на гнилоч. От думите до идеите има само една крачка.

[...]

Шедьоврите на френския език са речите, произнасяни при раздаване на наградите в лиците, и речите на академиците. И наистина обучението на младежта е може би най-красивият практически израз на дълга, а една добра оценка за творбите на Волтер (позадълбайте малко смисъла на думата „оценка“) е за предпочитане пред самите творби. Естествено!

Най-добрите автори на романи и драми биха изопачили в края на краищата прословутата идея за доброто, ако учителското тяло, пазител на правдата, не беше задържало младите и старите поколения в пътя на честността и труда.

[...]

Да, добри хора, аз ви заповядвам да изгорите на една зачервена в огъня лопата, с малко жълта захар, патицата на съмнението с вермутени устни, която в меланхоличната борба между доброто и злото пролива сълзи, които не идват от сърцето, борба, която без

всмукваща машина създава навсякъде вселенска празнота. Това е най-доброто, което можете да сторите.

Отчаянието, което се храни предумишлено със собствените си фантазмагории, води невъзмутимо литератора, чрез масово обезсилване на божествените и социалните закони, до теоретична и практична злоба. (...) Искан моята поезия да може да се чете даже от момиче на четиринадесет години!

[...]

Личната поезия е изживяла времето си на относително фокусничество и излишни гърчове. Нека поемем неразрушимата нишка на не-личната поезия, внезапно прекъсната след раждането на пропадналия философ от Ферне, след рухването на великия Волтер.

На пръв поглед изглежда красиво, възвишено под претекст на самоунижение или гордост да се оспорват първопричините, да се фалшифицират техните здрави и всеизвестни последствия. Не вярвайте, защото няма нищо по-глупаво! Нека свържем отново правилната верига, която ни съединява с миналите времена: поезията е истинска геометрия.

ИЗ ВТОРА ПОЕМА

Гениалността утвърждава качествата на сърцето.

Човек е не по-малко безсмъртен от душата си.

Великите мисли идват от разума!

Братството не е мит.

При раждането си децата не познават нищо от живота, нито дори величието.

В нещастията приятелите се умножават.

Вие, които влизате, оставете всяко отчаяние.

Доброта, името ти е човек.

В това именно се съдържа мъдростта на народите.

Винаги когато препрочитам Шекспир, ми се струва, че правя дисекция на мозъка на ягуар.

Ще пиша мислите си подредени, с ясна цел. Ако са правилни, първата, която ми дойде на ума, ще бъде последствие от другите. Това е истинският порядък. Той отбелязва темата ми с калиграфско

безредие. Ще покажа пълна липса на уважение към темата си, ако не я разработя подредено. Искам да докажа, че тя е способна на ред.

Не приемам злото. Човекът е съвършен. Душата не е способна на падение. Прогресът съществува. Доброто е упорито. Антихристите, ангелите обвинители, вечните мъки, религиите — са продукт на съмнението.

Данте, Милтън, които описват предполагаемите адски селения, доказаха, че са първокласни хиени. Доказателството е съвършено. Резултатът е лош. Техните произведения не се купуват.

[...]

Поезията трябва да се създава от всички. Не от един. Нещастни Юго! Нещастни Расин! Бедни Копе! Бедни Корней! Нещастни Боало! Бедни Скарон! Тикове, тикове, тикове.

Науките имат два края, които се допират. Първият край е невежеството, в което се намират хората при раждането си. До втория достигат великите души. Те са изучили всичко, което човек може да знае, намират, че вече знаят всичко, и се озовават в същото онова невежество, което се самопознава. Тези от тях, които, след като са излезли от първото невежество, не са могли да стигнат до другото, добиват лустрото на тази достатъчна за тях наука, преструват се на дълбокомислени. Те не смуцават света, съдят за всичко не по-зле от другите. Народът, деловите хора образуват движението на дадена нация. Другите, които я уважават, са също уважавани.

За да знаеш нещо, трябва да знаеш подробностите му. Понеже те са крайни, нашите познания са здрави.

Любовта не се смесва с поезията.

[...]

Съществува една логика на поезията. Тя не е логиката на философията, философите не са толкова, колкото поетите. Поетите имат правото да се смятат над философите.

Нямам право да се занимавам с това, което ще направя по-късно. Трябваше да направя тава, което съм направил. Нямам нужда да

откривам сега това, което ще открия по-късно. В новата наука всяко нещо идва на свой ред, такава е нейното съвършенство.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.